

Mehmet S. Aydın'da Din Felsefesi

Ümmühan Kalyoncu

<https://orcid.org/0009-0004-8985-464X> | 61ummuhan@gmail.com

Yüksek Lisans Öğrencisi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

Öz

Din felsefesi, dini konuları felsefi bir bakış açısıyla inceleyen bir alandır. Türkiye’de din felsefesi alanında en çok okutulan *Din Felsefesi* adlı eseri yazmış Mehmet S. Aydın, din ile felsefeyi uzlaştırmaya çalışan bir düşünür olarak bu alanda dikkate değer çalışmaların sahibidir. Aydın’a göre felsefi olarak nitelendirilebilecek düşüncelerin en başta “rasyonellik, şümullülük, objektiflik ve tutarlılık” özelliklerine sahip olmaları gerekir. Bu temel özellikleri içinde bulunduran felsefi bakış açısıyla dinin ve bilimin ortaya koyduğu bilgiler arasında uzlaşım sağlayarak, bilginin bütünlüğünü göstermeye çalışmak bir din felsefecisinin temel amacıdır. Süreç felsefesinden etkilenen Aydın’a göre Tanrı-Âlem ilişkisi statik bir yapıda değildir. Köklerini Kur’an’dan alan bu ilişki, yeniliğe doğru evrilen ve yaratıcı bir gelişmenin içindedir. Aydın, dini tesis etmek amacıyla değildir. Aydın, “dini tarihsel yorumlarından arındırarak özsel bir din yani liberal ve demokratik karakterde saf ve evrensel bir ahlâk dini tesis etme” yani dini Kur’an kaynaklı anlama çabasındadır. Esinlendiği Kant’ın ödev ahlakından farklı olarak Aydın; dinin, hayatın her yönüne etki ettiğini söylemektedir. Dinî hayatın modern hayatla olan problemlerinin çözülmesi gerektiğine dikkat çeker. Bu bağlamda araştırmanın konusu Aydın’ın genel anlamda din felsefesi anlayışının ne olduğu ve din felsefesine olan katkıları ile ilgilidir. Aydın’ın din felsefesi alanındaki fikirlerini ortaya koyan çalışmalara az rastlanmaktadır. Literatürdeki boşluğa katkı sunması açısından bu çalışma önemlidir. Araştırmada; Mehmet S. Aydın’ın muhtelif eserlerinden hareketle ve hakkında yapılan diğer çalışmalardan yola çıkarak Aydın’ın din felsefesi ile ilgili fikirlerinin ve bu fikirlerin arka planındaki temel ilkelerin tespit edilerek din felsefesi anlayışının ortaya konulması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan kuramsal araştırma deseni tercih edilmiştir. Veriler oluşturulurken, Mehmet S. Aydın’ın *Din Felsefesi*, *Tanrı-Âlem İlişkisi*, *İslam Felsefesi Yazıları* isimli eserleri temel kaynak olarak tercih edilmiş ve literatürdeki muhtelif çalışmalardan da yararlanılmıştır. Bu eserlerden hareketle düşünürün din felsefesi ile ilgili fikir ve terminolojisi çıkarılıp problem odaklı bir şekilde tasnif edilmesi amacıyla doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Sonuç olarak; Din felsefecisinin temelde yapmak istediği aslında ilahiyat alanı ile sosyal bilimler alanı arasında bir köprü kurup, bilgi alışverişi yapmaya olanak sağlamanın yanı sıra dinin ve bilimin ortaya koyduğu bilgiler arasında uzlaşım sağlayarak bilginin bütünlüğünü göstermeye çalışmaktır. Dinin, hayatın her alanıyla ilgili olduğunu düşünen Aydın; “şu veya bu aydın olabilmek için kendi dinî ve ahlâkî değerlerini, kendi tarihî değerlerini inkâr etmek gerekmediğini” belirtmektedir. Bu da dinî, kültürel değerleri öğrenerek, benimseyerek en önemlisi de bütün bunları yaşama geçirerek

gerçekleşecektir. “Kur’an insanını” yani hakikî dindarı, ferdi ve içtimai benliği içinde yeniden hayat sahnesine çıkarma fikri Aydın’ın temel gayesi olmuştur.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Mehmet S. Aydın, İslam Felsefesi Yazıları, Tanrı Âlem ilişkisi, Din, Ahlak, Bilim.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan “Mehmet S. Aydın’da Din Felsefesi” adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2023
Kabul Tarihi	07.08.2023
Yayım Tarihi	11.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat, Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe, Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/515
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	2. Oturum - 26 Ağustos 2023 Cumartesi 16:00 - 17:10
Telif Hakkı	© 2023 Ümmühan Kalyoncu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kalyoncu, Ümmühan. “Mehmet S. Aydın’da Din Felsefesi”. <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 3 (2023), 9-12. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.515

Mehmet S. Aydın's Philosophy of Religion

Ümmühan Kalyoncu

 <https://orcid.org/0009-0004-8985-464X> | 61ummuhan@gmail.com

Master's Student, Trabzon University, Trabzon, Türkiye

Abstract

Philosophy of religion is a field that studies religious issues from a philosophical point of view. Mehmet S. Aydın, who wrote the most widely read work in the field of philosophy of religion in Turkey, entitled *Philosophy of Religion*, has remarkable studies in this field as a thinker trying to reconcile religion and philosophy. According to Aydın, thoughts that can be described as philosophical ones should first of all have the characteristics of "rationality, comprehensiveness, objectivity and consistency". The main aim of a philosopher of religion is to try to show the integrity of knowledge by reconciling the knowledge revealed by religion and science with a philosophical perspective that includes these basic features. According to Aydın, who was influenced by the philosophy of the process, the relationship between God and the Realm is not static. This relationship, which takes its roots from the Qur'an, is in a creative development that evolves towards innovation. Aydın does not intend to establish religion. Aydın is trying to "establish a pure and universal moral religion with liberal and democratic character by purging religion from its historical interpretations", that is, to understand religion from the Qur'an. Unlike Kant's morality of duty, which he was inspired by, Aydın; He says that religion affects every aspect of life. He draws attention to the need to solve the problems of religious life with modern life. In this context, the subject of the research is about Aydın's understanding of philosophy of religion in general and his contributions to the philosophy of religion. Studies that reveal Aydın's ideas in the field of philosophy of religion are rare. This study is important in terms of contributing to the gap in the literature. In the research; Based on Mehmet S. Aydın's various works and other studies on him, it is aimed to reveal Aydın's philosophy of religion understanding by determining Aydın's ideas about philosophy of religion and the basic principles behind these ideas. The theoretical research design, which is included in the qualitative research method, was preferred. While creating the data, Mehmet S. Aydın's *Philosophy of Religion*, *God-World Relationship*, *Islamic Philosophy Writings* were preferred as the main source and various studies in the literature were also used. Based on these works, the document analysis method was preferred in order to extract the ideas and terminology of the thinker about the philosophy of religion and to classify them in a problem-oriented manner. In conclusion; What the philosopher of religion basically wants to do is to establish a bridge between the field of theology and the field of social sciences, to allow information exchange, as well as to try to show the integrity of knowledge by reconciling the information revealed by religion and science. Aydın, who thinks that religion is related to every aspect of life; He states that "it is not necessary to deny one's own religious and moral values, and their own historical values in order to become this or that intellectual". This will be achieved by learning and adopting religious and cultural values, and most

importantly, by putting them into practice. Aydın's main goal was the idea of bringing the "man of the Qur'an", that is, the true pious, back on the stage of life in his individual and social self.

Keywords

Philosophy of Religion, Mehmet S. Aydın, Islamic Philosophy Writings, God-World Relationship, Religion, Morality, Science.

Ethical Statement This paper is a summary of the study titled “Mehmet S. Aydın's Philosophy of Religion” presented at the Turkish Symposium of Social Science.

Type Conference Proceeding

Received 2023-07-26

Accepted 2023-08-07

Published 2023-08-11

Category Art & Humanities, Religion & Theology, Art & Humanities, Philosophy, Logic

Research Area Religious Studies, Philosophy of Religion

Conference :

Title 3rd Turkish Symposium of Social Sciences

Web <https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/515>

Location & Date Online - 26-31 August 2023

Sponsor Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association

Proceeding Session Session 2 - August 26, 2023, Saturday 16:00 - 17:10

Copyright © 2023 Ümmühan Kalyoncu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.

License

Publisher Oku Okut Press

Citation Kalyoncu, Ümmühan. “Mehmet S. Aydın's Philosophy of Religion”. *TSBS Proceedings Journal* 3 (2023), 9-12.
<https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.515>